

near; अतिक्रम्य तांस्तानविशिषान् Me. 57. (b) To pass over, pass by, walk past, go beyond; सेनानिवेशदेशमतिक्रम्य Dk. 4, 10; कथमतिक्रान्तमगस्त्या-भ्रमपदं Mv. 7 is it passed or left behind; तस्मिन्नतिक्रामति S. 7. 31 इदं कदलीगृहमतिक्रम्य दृश्यते Ratn. 3 beyond the plantain-bower; तत्रातिक्रम्य कैलासगिरिः K. 121; जंबुद्वीपमतिक्रम्य शिशिरो नाम पर्वतः Rām.; अतिक्राम-त्ययं K. 85 is going or departing. -2 To excel, surpass; exceed (in number, strength &c.); इरावतीमतिक्रामती भव M. 4; अतिक्रामंतीमिवैरावतीं प्रेक्षे M. 1; वृद्धिर्नातिक्रामति पंचतां Ms. 8. 151; कर्णासुतमप्यतिक्रान्तः Dk. 74; कलासु रूपे चाप्सरसोप्यतिक्रान्ता 78 surpassing, superior to; शक्तिमनतिक्रम्य-यथाशक्ति Sk. -3 To transgress, violate, go beyond, overstep; जनकाग्रजन्मनोः शासनमतिक्रम्य Dk. 2; नालं पुरुषो नियतिलिखितां लेखामतिक्रमिषु 61; एवमतिक्रान्तमयोदे स्वधि Ve. 1, Ms. 9. 78; अथे वात्सल्यादतिक्रामति प्रसंगः Māl. 6 Oh, the event through excessive affection transgresses all due limits; अतिक्रम्य सदाचारं K. 160, 181. -4 To exclude, pass by, neglect, set aside, leave; किंवा परिजनमतिक्रम्य भवान् संदिष्टः M. 4; प्रथितयशसां प्रबंधनतिक्रम्य M. 1 to the exclusion of. -5 To go or pass away, elapse, roll on (as time); सा निशा अतिचक्राम Pt. 1; यथा यथा यौवनमतिक्रम्य K. 59; शेषां 74; भवतामप्यतिक्रामति देवार्चन-विधिवेला 47 is passing away (is being violated); अतिक्रान्ति दशाहे Ms. 5. 76; also trans. allow to pass; हि-त्राणि दिनान्यतिक्रम्य Dk. 100; अत्य-क्राममिमांस्तांस्तद्वधं परिचितयन् Rām.; नाहारवेलातिक्रमणीया K. 266. -6 To overpower, overpower, seize; व्याल-ह्रिप इवास्मानिरतिक्रम्यैव दम्बसे Mv. 3. 31 by seizing or falling upon, by main force; केनापि सत्त्वेन अतिक्रम्य S. 6.-7 To lose; स हि स्वाम्यादति-क्रामेत् कनूनां प्रतिरोधनाव् Ms. 9. 93 -Caus. To let pass, allow to go.

अतिक्रमः 1 Act of overstepping, going beyond &c. -2 (a) Breach of decorum or duty; अहो अतिक्रमः Māl. 7. (b) Transgression, violation; उपचारं M. 4, 5. (c) Trespass, disrespect, injury, opposition; ब्राह्मणं त्यागो भवतामेव भूतये Mv. 2.10 refraining from all trespass against Brāhmanas; विशत्यपार्थं हि सतामतिक्रमः Ki. 14.9; कुलान्यकुलतां याति ब्राह्मणातिक्रमेण च Ms. 3.63; एतस्मिन्नतिक्रमे परवतीत्यं M. 3; गुरुजनातिक्रमाद् K. 160; शशिनी ज्येष्ठा-

तिक्रमः 56 transgression (passing through); मर्षणीयोयमारोहणातिक्रमः 81; वात्सल्यादतिक्रमोपि Mv. 1 violation (of due limits or propriety); Mv. 4. 25. -3 Lapse, passing away (of time); अनेकसंवत्सरातिक्रमेपि U. 4; वेला-मं कृत्वा आगतः Pt. 1; उचितवेलातिक्रमे M. 2; संभ्यां Rām. -4 Overcoming, conquering, surpassing; mostly with इरः; स्वजातिर्दुरतिक्रमा, स्वभावो दुरतिक्रमः &c. -5 Neglect, omission, disregard; Ms. 11. 120. -6 A vigorous attack, determined onset (= अभिक्रम q. v.). -7 Excess. -8 Abuse, misapplication. -9 Imposition.

अतिक्रान्त pp. 1 Exceeded, surpassed, gone beyond &c.; सोतिक्रान्तः भवणविषयं Me. 103; सुदूरमतिक्रान्तः K. 35 departed, gone; मनोरथं दर्शना Māl. 10 beyond the reach even of desire; विचारातिक्रान्तः Mn. 5. 4 past the stage of thought; चक्षुर्विषयाति-क्रान्तिषु पक्षिषु H. 1. -2 Past, gone by; कुनूपति K. 5, past, former; 169-Pt. 1. 333, Pt. 2, Bh. 3. 32; पार्थिव-गुणान् Mu. 1 former kings. -तं A past thing, a thing of the past, the past; तं भगवती कथयति M. 5 your ladyship is speaking of the past; ते धैर्यमवलम्ब्यताम् U. 3; किं उपालम्भेन H. 1; cf. 'let bygones be bygones.' *योगिन् a. with the moon in conjunction.

अतिक्रमणं Overstepping, spending of time, excess; fault, offence; तेनातिक्रमणेन दुःखयति नः Mv. 3. 43.

अतिक्रमणीय pot. p. To be transgressed or violated, to be disregarded, passed by, neglected or avoided; यं मे सहशान्त्यं S. 2, 3, 6, 7; अन-तिक्रमणीयस्य जन्ममृत्योरिवागमं H. 4.74.

अतिक्रुद्ध a. Very angry. -ङ् [प्रा. स.] N. of a Mantra mentioned in Tantras; अष्टाविंशत्यक्षरो य एकविंशदधा-पि वा॥ अतिक्रुद्धः स विज्ञेयो निर्दितः सर्वकर्मसु).

अतिक्रूर a. Very cruel. -रः [प्रा. स.] 1 A malignant planet such as Saturn, Mars &c. (क्रूर वक्रो अतिक्रूरः). -2 N. of a Mantra in Tantras (विंश-दक्षरको मंत्रस्तयस्त्रिंशदधापि वा । अतिक्रूरः स विज्ञेयो निर्दितः सर्वकर्मसु).

अतिक्षिप्त a. [क्षि-क्त] Thrown beyond. -क्तं A kind of sprain or dislocation.

अतिखट्व a. Without a bedstead, able to dispense with a bedstead.

अतिगम् 1 P. 1 To pass, elapse, pass away (as time); दशाहेऽतिगते

Rām. -2 To overcome, exceed, excel, See अतिग. -3 To pass over, pass by, neglect. -4 To pass away, die. -5 To escape.

अतिग a. [गम्-ङ] (in comp.) Exceeding, going beyond, transcending, excelling, surpassing; सर्वलोकं Mu. 1. 2; किमौषधपथातिगैरुपहतो महाव्याधि-भिः Mu. 6 by diseases defying the powers of medicine, past the stage of physicking; बाणैर्वैहातिगैः R. 12. 48 piercing through their bodies; वयो Ms. 7. 149 advanced in years, aged; संख्यातिगाः संपदः Bh. 3. 132; वपुः प्र-कथेन जनातिगेन Ki. 3. 2.

अतिगंडः 1 N. of a star of the 6th lunar asterism. -2 A large cheek or temple. -3 One who has large cheeks.

अतिगंध a. Having an excessive or overpowering smell. -धः 1 Sulphur. -2 N. of various plants: चंपक, भूत-ल-ण lemon-grass & मुद्गर.

अतिगंधालु N. of the plant पुत्रदात्री.

अतिगव a. [अतिक्रान्तो गां] 1 Very foolish, quite stupid. -2 Inexpres- sible, indescribable.

अतिगहन, गन्धर a. Very deep, impenetrable.

अतिगुण a. 1 Having excellent or superior qualities. -2 Devoid of merits, worthless [गुणमतिक्रान्तः]. -णः Excellent merits.

अतिगुरु a. Very heavy (such as mercury &c.). -रुः A very respectable person, such as a father, mother &c. (ययः पुरुषस्य अतिगुरवो भवन्ति पिता माता आचार्यश्च).

अतिगुहा [अतिक्रान्ता गुहां मध्यावका-शेन] N. of the plant वृषिपर्णा.

अतिग्रह 9 P. To take beyond the usual measure.

अतिग्रह a. [अतिक्रान्तो ग्रहः] Difficult to be comprehended, incomprehen- sible. -हः, -माहः 1 Object of an ap- prehensive organ, such as स्पर्श 'touch' the object of त्वच, रस of जिह्वा &c. The *Grahas* are eight in number; प्राण, वायु, जिह्वा, चक्षुस्, श्रोत्र, मनस्, हस्तौ & त्वच; the corresponding *atigrāhas* being अपान, नामन्, रस, रूप, शब्द, काम, कर्मेन् & स्पर्श. -2 Right knowledge, correct apprehension. -3 Act of overtaking, surpassing &c. -4 One who seizes or takes to a very great extent.

अतिग्राह्य a. To be held in check, to be controlled. -ह्यः N. of three lib-